

К концу 80 — началу 90-х гг. маркетинг приобрел характер социально-культурной деятельности, философии, теории и практики функционирования культуры общества со зрелой рыночной экономикой.

А.Е. Даўгаполава,
*аспірантка кафедры аўтаматызаваных
бібліятэчна-інфармацыйных сістэм*

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ЗАБЕСПЯЧЭННЕ МАРКЕТЫНГАВАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ФІРМАЎ І ПРАДПРЫЕМСТВАЎ (з замежнага вопыту)

У сусветнай практыцы склалася цэлая індустрыя па апрацоўцы і перадачы маркетынгавай інфармацыі. Гэтая дзейнасць ажыццяўляецца ў некалькіх напрамках:

- стварэнне лакальных маркетынговых інфармацыйных сістэм, якія забяспечваюць інфармацыйныя патрэбы асобнай фірмы;
- стварэнне аўтаматызаваных банкаў даных (АБД) і аўтаматызаваных інфармацыйных сістэм (АІС), якія абслугоўваюць шырокае кола карыстальнікаў;
- аналітычныя і кансультацыйныя паслугі па пытаннях маркетынгу.

Вядучая роля ў эфектыўным вырашэнні праблем інфармацыйнага забеспячэння дзейнасці фірмаў і прадпрыемстваў у развітых краінах належыць, безумоўна, арганізацыі і выкарыстанню шматмэтавых АБД на ЭВМ і АІС.

У пачатку 90-х гг. у свеце налічвалася звыш 4 тыс. банкаў даных эканамічнай і дзелавой тэматыкі, а вытворцаў было каля 1800. Колькасць БД штогод павялічваецца на 25—30 %.

Па спосабе прадстаўлення інфармацыі вылучаюць бібліяграфічныя і поўнатэкставыя БД. Бібліяграфічныя пры гэтым складаюць пераважную большасць. 90 % іх тычацца артыкулаў з часопісаў па тэхніцы і эканоміцы.

Выкарыстанне бібліяграфічных БД у значнай ступені скарачае час пошуку неабходнай інфармацыі і дазваляе гібка фарміраваць пошукавыя заданні.

Пастаянна павялічваецца колькасць поўнатэкставых БД. Адным з першых такі банк даных стварыў часопіс Harvard Business Review. Гэты банк карыстаецца асаблівай папулярнасцю сярод эканамістаў. Высокі рэйтынг належыць таксама банку даных, у які заносіць свае артыкулы "TIMS".

Тэматычна ствараемыя БД можна падзяліць на зборныя, вузкапрофільныя, спадарожныя і аб фірмах.

Так званыя зборныя банкі даных накопліваюць інфармацыю з паведамленняў шматлікіх тэлеграфных агенцтваў па акрэсленай тэматыцы. Адным з такіх банкаў з'яўляецца WATS, у які сходзіцца кан'юнктура-эканамічная інфармацыя з многіх агенцтваў свету.

Паступова ўзрастае колькасць вузкапрофільных БД. Чакаецца, што ў будучым кожны спецыяліст будзе мець магчымасць выкарыстоўваць некалькі такіх банкаў, якія ў поўнай меры задаволяць яго патрэбнасці ў інфармацыі. Лічыцца, што найбольш перспектыўныя ў гэтым кірунку банкі патэнтнай інфармацыі.

Спадарожныя банкі даных, як правіла, падтрымліваюць тыя арганізацыі, для якіх інфармацыйная дзейнасць з'яўляецца асноўнай. Паколькі інфармацыйнае агенцтва ўжо атрымала матэрыялы непасрэдна па сетцы ці на магнітным носьбіце, яно можа з мінімальнымі затратамі накопліваць паступаючыя звесткі, каштоўнасць якіх ўзрастае па меры прымножэння і з палягчэннем доступу. Прыкладам такога банка даных з'яўляецца БД ACORA. Тут змяшчаецца інфармацыя агенцтва Франс Прэс.

Спецыялізаваныя банкі даных аб фірмах найбольш шматлікія. Яны адрозніваюцца па аб'ёме і характары прадстаўляемай у іх інфармацыі. Напрыклад, БД ICOF змяшчае звесткі аб 600 фірмах Вялікабрытаніі, на 100 найбольш буйных даюцца фінансавыя даведкі. А банк

данных карпарацыі The Dun & Bradstreet мае звесткі больш за 25 млн. фірмаў і прадпрыемстваў усяго свету. Пeralік звестак, якія атрымліваюцца з дадзенай базы, уключае 24 паказчыкі, сярод якіх адрас фірмы, год стварэння, галіна вытворчасці, гандлёвы абарот і інш.

Значная частка існуючых у свеце банкаў даных маюць сістэму міжнароднага доступу да іх, калі выкарыстоўваюцца тэлефонная сетка і спадарожнікаявая сувязь. Маючы персанальную ЭВМ і тэлефон, карыстальнік звяртаецца да БД непасрэдна з працоўнага месца. Ужо ў 1993 г. у ЗША былі ўстаноўлены 50 млн. камп'ютэраў, чвэрць якіх мела магчымасць звяртання да АБД.

Электронны абмен данымі ахоплівае некалькі сфер: складанне і перадачу знешнегандлёвых дакументаў, абмен інфармацыяй паміж прадпрыемствамі і паслугі, якія аказваюцца сеткай электроннай пошты. Сярод найбольш вядомых сістэм можна адзначыць Лонданскую праграму экспарту грузаў у аэрапортах LAGES, камерцыйную сістэму ACS — ЗША, сетку Таварыства сусветнай міжбанкаўскай далёкай сувязі для перадачы фінансавай інфармацыі S.W.I.F.T. У рамках гэтых аўтаматызаваных сістэм ажыццяўляецца перадача камерцыйных і адміністрацыйных аперацый паміж рознымі ЭВМ з выкарыстаннем адзінага стандарта для структурнай арганізацыі даных.

Вялікія патэнцыяльныя магчымасці ўдасканалення працэсу атрымання кан'юнктура-эканамічнай інфармацыі адчыняюцца пры падключэнні да замежных сетак ЭВМ у рэжыме on-line. Колькасць БД, якія працуюць у інтэрактыўным рэжыме, пастаянна павялічваецца.

Транскантынентальныя маштабы распаўсюджвання дзейнасці інфармацыйных сетак забяспечваюцца не ў апошнюю чаргу за кошт выкарыстання сістэмы абаніравання, што заснавана на звычайнай тэлефоннай сетцы.

У сучасны момант на рынку інтэрактыўных паслуг сфарміраваўся падзел працы паміж арганізацыямі, якія выконваюць функцыі стварэння БД, распрацоўкі, эксплуатацыі і забеспячэння доступу да АБД, атрымання інфармацыі. Існуе класіфікацыя, у адпаведнасці з якой вылучаюцца вытворцы БД; службы, якія забяспечваюць інтэрактыўны доступ да БД; міжсістэмныя інтэрфейсы; тэлекамунацыйныя службы; карыстальнікі, якія, у сваю чаргу, дзеляцца на канчатковых карыстальнікаў і прамежковых.

Побач з гэтым існуе тэндэнцыя да канцэнтрацыі і цэнтралізацыі, яна мае на ўвазе пераўтварэнне разрозненых ІПУ, якія прадстаўляюцца дыверсіфікаванымі кампаніямі, у комплексную асартыментную лінію, што звязвае ў адзінае цэлае розныя сферы інфармацыйнага бізнесу.

Сярод замежных стваральнікаў банкаў даных даволі актыўную ролю іграюць дзяржаўныя ўстановы, работа якіх накіравана на задавальненне запатрабаванняў у эканамічнай і фінансавай інфармацыі як дзелавых колаў, так і шырокіх слаёў насельніцтва. Яны прадстаўляюць, як правіла, эканамічную статыстыку, апошняя з'яўляецца вынікам складанай матэматычнай апрацоўкі на ЭВМ, што трансфармуецца ў БД.

Шэраг прамысловых кампаній займаюцца стварэннем банкаў даных ва ўласных патрэбах, а затым іх спецыялізаваныя аддзяленні ці даччыныя кампаніі прадаюць інфармацыю з гэтых БД на рынку. Такім чынам дзейнічае, напрыклад, камерцыйная сістэма, якая знаходзіцца пад кантролем кампаніі GENERAL ELECTRIC (ЗША) і інш.

Апрача стварэння ўласных БД, шмат замежных кампаній набываюць іх у іншых фірмаў. Напрыклад, ІВМ (ЗША), падтрымліваючы 20 уласных БД, дадаткова набывае інфармацыю ў сямі даследчых установах.

Фірмы-ўладальнікі АІС забяспечваюць камерцыйнае распаўсюджванне звестак з БД на аснове ліцэнзійных

пагадненняў з іх стваральнікамі. Такія сістэмы складаюцца з некалькіх рэгіянальных, замкнутых паміж сабой вылічальных цэнтраў і службаў, якія адказваюць за тэхнічную падтрымку і работу са стваральнікамі банкаў даных і ўладальнікамі тэлекамунацый.

Фірмы-пасрэднікі (інфармацыйныя брокеры) аказваюць значную дапамогу канчатковым карыстальнікам, ажыццяўляючы пошук неабходнай інфармацыі з мінімальнымі выдаткамі часу і падаючы вынікі пошуку ў абагульненым выглядзе, зручным для карыстальніка. Асноўнымі прычынамі, якімі абумоўлена звяртанне да пасрэдніка, з'яўляюцца:

- рэзкае павелічэнне колькасці БД і неабходнасць выбару для кожнага запыту;
- неабходнасць ужывання спецыяльных навыкаў у працэсе пошуку;
- неабходнасць глыбокіх ведаў па цэнаўтварэнні банкаў даных для ажыццяўлення кантролю за выдаткамі.

Пасрэднікі як бы цэментуюць сістэмы размеркавання інфармацыі і надаюць ім пэўную накіраванасць.

У цэлым выкарыстанне АБД і АІС дазваляе істотна скараціць выдаткі на збор неабходнай інфармацыі па даследуемых рынках. Працаёмкасць гэтых работ ужо не з'яўляецца фактарам, які накладвае абмежаванне як на шырыню таварнага і тэрытарыяльна-геаграфічнага ахопу, так і на храналагічную глыбіню ажыццяўляемага пошуку даных. Методыка папаўнення АБД дазваляе істотна папярэдзіць момант публікацыі адпаведных перыядычных выданняў, таму што навішая інфармацыя заносіцца ў банк і на аснове прэс-рэлізаў, якія выпускаюцца дзяржаўнымі статыстычнымі службаў і іншымі ўстановамі.

Пастаяннае ўдасканаленне інфармацыйных сістэм дазваляе ствараць умовы для ажыццяўлення ўзгодненых у часе і прасторы ўздзеянняў на знешняе асяроддзе, што забяспечвае прадпрыемствы і фірмы абгрунтаванымі прагнозамі, а банк і — данымі па біржавых і валютных курсах.